

onttrokken, en dat hij geen andere besturing of leiding heeft dan die van de wederhoudende genade - diens zonde heeft een volmaakte overwinning over hem behaald. Dat wil zeggen: hij zou voortzondigen tot het einde van zijn leven, ware het niet dat vrees voor schande, gevaar, dood en hel hem terughield. Hij wordt niet langer bewerkt door de vernieuwende genade, die zich openbaart in geloof en liefde - geloof door de liefde werkende. Iemand die geestelijke kennis heeft van hetgeen er in zijn ziel omgaat, kan zichzelf onderzoeken en ontdekken onder welke leiding hij staat.

5. Ten slotte is men ook dan onder de voortdurende heerschappij van de begeerlijkheid, wanneer er een overweldigende wil tot zondigen is. Het kan zijn dat de zonde het hart verstrikt en de genegenheden afleidt van het goede spoor, en nochtans geen heerschappij voert, maar wanneer ze zich meester gemaakt heeft van de wil, heeft ze de overhand.

NEGENSE VERHANDELING

UITGESPROKEN OP 19 APRIL 1677

Kan een begeerlijkheid of verdorvenheid die voortdurend heerschappij voert, samengaan met ware genade?

Dit is een zware vraag. Er doen zich hierbij moeilijkheden voor, en het kan zijn dat zij niet juist te bepalen is. Ik ben ervan overtuigd dat wij uiterst voorzichtig moeten zijn met hetgeen wij antwoorden op zulk een vraag, die de tegenwoordige en eeuwige toestand van de zielen der mensen bepaalt.

In de veronderstelling dat wij ons nog iets herinneren van hetgeen besproken werd bij het bepalen van zulk een voortdurende heerschappijvoerende begeerlijkheid of verdorvenheid, omdat dit de grondslag is van ons tegenwoordig onderzoek, zal ik datgene wat ik aangaande deze vraag te zeggen heb, in enkele hoofdpunten verdelen, om ze goed te kunnen onthouden.

Ten eerste. Het is de plicht van elke gelovige zorg te dragen dat dit in de praktijk met hemzelf nooit het geval zal zijn. Wij zullen omtrent onze eeuwige toestand, benauwdheden, verschrikkingen en twijfelingen genoeg ondervinden, ook al is er bij ons geen voortdurende heerschappijvoerende begeerlijkheid of verdorvenheid. Daarom, zeg ik, is het de plicht van elke gelovige zorg te dragen dat dit met hem nooit het geval zal zijn. Zo deed David: 'Wie zou de afdwalingen verstaan?' zegt hij. 'Reinig mij van de

verborgen afdwalingen. Houd Uw knecht ook terug van trots-heden; laat ze niet over mij heersen; dan zal ik oprecht zijn en rein van grote overtreding' (Ps. 19:13, 14). Hij erkent zijn afdwalingen en zonden, en bidt om reiniging, heiliging en vergiffenis; maar van vermetele trots-heden, zonden met opgeheven hand en elke ingewortelde verdorvenheid die iets vermetels heeft, zegt hij: 'Heere, houd Uw knecht daarvan terug.' De waarschuwing van de apostel geschiedt met dezelfde bedoeling: 'Toeziende, dat niet iemand verachtere van de genade Gods; dat niet enige wortel der bitterheid, opwaarts spruitende' (Hebr. 12:15). De wortel der bitterheid is in iedereen. Ik beschouw hem als een verdorvenheid die in zekere mate is ingeworteld, als hij opspruit tot grote ongerechtigheid. Ik verzoek u: bid God voor uw eigen zielen en voor de mijne, dat wij zorg mogen dragen dat dit nooit met ons het geval zal zijn.

Ten tweede. De tweede zaak die ik wil opmerken is deze. Wat ook gezegd kan worden betreffende het samengaan van een ingewortelde verdorvenheid met genade, zij is voorzeker onbestaanbaar met vrede. Ik wens wel dat wij ons konden herinneren welke beschrijving hiervóór gegeven werd van deze heerschappijvoerende verdorvenheid, opdat wij mogen overwegen hetgeen daaraan nu toegevoegd wordt. Hier zal ik (hoewel ik wel zou wensen in dezen zo teder te zijn als met mijn oogappel) niet schromen dit uit te spreken, dat de vrede die iemand heeft, gepaard gaande met een heerschappijvoerende verdorvenheid, zorgeloosheid is en geen vrede. Ik weet dat er mensen kunnen zijn die grote vrede hebben onder heerschappijvoerende verdorvenheden, en leven op goede hoop dat zij door God zullen worden aangenomen, dat hun einde vrede zal zijn; dat zij te eniger tijd kracht zullen verkrijgen tegen deze verdorvenheid, daarvan ter bekwaamer tijd zullen aflaten en er meer tegen strijden dan ze gedaan hebben.

Maar alle zodanige vrede is slechts zorgeloosheid.

Onder heerschappijvoerende verdorvenheid is er achteruitgang. Ik zou de zaak aldus kunnen bepalen. Bij iemand die een belijder is, die plichten en gehoorzaamheid heeft betracht, totdat enige verdorvenheid kracht heeft verkregen door natuurlijke neiging, verzoeking of levensomstandigheden, en hem afgetrokken heeft van zijn vroegere vernieuwing in het wandelen met God, - bij die is verachtering. De apostel nu zegt: 'En zo iemand zich onttrekt (veracht), Mijn ziel heeft in hem geen behagen' (Hebr. 10:38). En dewijl God des te minder behagen heeft in degenen die verachten, naarmate hun afwijkingen groter zijn (het kan zijn dat algehele afval is bedoeld), geeft hij geen enkele aanwijzing die een grond is van vrede voor zulk een ziel. Zo ook Jesaja 57:17: 'Ik was verbolgen over de ongerechtigheid hunner gierigheid en sloeg hen, Ik verborg Mij en was verbolgen.' Indien er een ongeneeslijke ongerechtigheid der gierigheid of enige andere ongerechtigheid is, hetzij ze voor ons openbaar is of niet, vertoornt God Zich en verbergt Zich voor ons. Ik bid u: laten wij onze vrede onderzoeken. En indien wij bevinden dat wij een vrede hebben die zijn grond en zijn plaats kan handhaven onder heerschappijvoerende verdorvenheid, vertrouw niet meer op die vrede. Hij zal geen stand houden als de beproeving komt.

Ten derde. De derde zaak die ik wil bespreken is deze. Indien een heerschappijvoerende verdorvenheid niet kan samengaan met ware genade, kan zij zeker niet samengaan met de ware oefening der genade. Zij kan weliswaar samengaan met plichtsbetrachting, maar zij kan niet samengaan met de ware oefening van de genade in de plichtsbetrachting. Het wordt dikwijls gezien en vernomen dat personen onder heerschappijvoerende verdorvenheid de plichten willen vermenigvuldigen, om daardoor hun geweten te stillen en God vergelding te doen voor hetgeen zij

misdreven hebben. Men kan de gebeden vermenigvuldigen, de prediking volgen en andere plichten waarnemen, maar terwijl men al deze dingen doet, zijn zij, door de bedrieglijkheid van de zonde, slechts als een dekmantel voor de heerschappijvoerende verdorvenheid. In alle dergelijke plichtsbetrachtingen is echter geen ware oefening van de genade.

De juiste bepaling van de genoemde vraag hangt af van de rechte uitleg van 1 Johannes 2:15. Verstaan wij dit vers, dan geeft het een nadere bepaling van dit punt: 'Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is; zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem.' De vraag is of heerschappijvoerende verdorvenheid kan samengaan met ware genade. Ik weet, de woorden kunnen deze betekenis hebben: 'Zo iemand de wereld tot zijn hoogste goed maakt, zo iemand de wereld stelt in de plaats van God, dan is de liefde des Vaders niet in hem; hij heeft óf geen liefde van God ontvangen, óf hij heeft geen liefde tot God als Vader in Christus.' Maar voorzeker, als de apostel spreekt tot gelovigen, spreekt hij, naar het mij voorkomt, niet van de gehele soort, maar van trappen. Indien de liefde tot de wereld heerschappij voert, voeren de werkingen van de liefde des Vaders geen heerschappij. Zij hebben geen betrekking op de voortdurende beginselen van de liefde tot de wereld en van de liefde des Vaders, maar op de heerschappijvoerende werkingen zowel van de ene als van de andere liefde. En dienovereenkomstig kan, van welke andere genade ook, gezegd worden dat waar de werking van de zonde heerschappij voert, de oefening van de genade ophoudt. Indien iemand van ons onder de macht van een heerschappijvoerende verdorvenheid is geweest (ik wens voortdurend teder te zijn en te spreken wat men behoort aan te nemen en te geloven, of men het doet of niet) is het zeer te vrezen dat wij al onze gebeden en gebedsverhoringen kwijtgeraakt zijn, omdat wij daarin geen ware oefening van de genade hebben gehad.

Ten vierde. Ik stem toe dat het geestelijk leven in zwijm kan liggen, terwijl de geestelijke mens niet dood is. Er is een soort verdoving van de levensgeesten, bezwijming genoemd, die de gelovigen kan overvallen. Ze doet alle levensbewegingen ophouden, terwijl de mens nochtans niet dood is. Zo ook zeg ik: hoewel ik bij iemand alle kentekenen zie van in zwijm gevallen geestelijk leven door de heerschappij van de verdorvenheid, nochtans wil ik niet terstond de gevolgtrekking maken dat de geestelijke mens dood is.

Neem het geval van David, vanaf de tijd van zijn grote val en zijn grote overtreding in de zaak van Uria, tot de komst van de profeet Nathan. Men is algemeen geneigd te geloven dat zijn geestelijk leven in zwijm lag, terwijl de geestelijke mens niet dood was. Zijn val, zoals een eerzaam man het uitdrukte, sloeg de adem uit zijn lichaam, en hij lag geruime tijd als een dode, uit oorzaak van die kracht die een grote zonde in zijn ziel achterliet. Beschouw dit als een duidelijk voorbeeld dat één zonde, die niet onmiddellijk wordt uitgebannen, door diepe verootmoediging grote en zelfs blijvende geneigdheid tot dezelfde zonde in de ziel achterlaat - zó zelfs, dat sommigen haar toeschrijven aan de verdorvenheid van onze natuur. Want het is een gewichtig en moeilijk vraagstuk in de godgeleerdheid hoe een bijzondere zonde, gelijk de zonde van Adam was, een blijvende verdorvenheid in onze natuur kon inbrengen. Sommigen geven hierop dit antwoord dat een enkele zedelijke daad, volvoerd met opgeheven hand, een grote verkeerdheid in zich bevat en onze gehele natuur onderwerpt aan de verdorvenheid. Door deze enkele daad van snode ongerechtigheid volhardde David in die ongerechtigheid gedurende een zó lang tijdsverloop, totdat Nathan kwam en hem een krachtig geneesmiddel toediende dat hem uit zijn bezwijming deed ontwaken.

Daarom zeg ik dat ik niemand voor geestelijk dood wil houden, van wie ik hiervóór oordeelde dat hij geestelijk leven deelachtig

was, hoewel ik hem thans ten aanzien van alle kentekenen van het geestelijk leven in zwijm zie liggen. De redenen waarom ik niet aldus wil oordelen, is deze: indien men iemand voor dood houdt en men zich niet meer met hem bemoeit, zo laat men hem liggen. Maar indien men oordeelt dat hij in zwijm ligt, hoewel gevaarlijker dan ooit, zo wendt men alle middelen aan om zijn levensgeesten weer op te wekken. Zo behoren wij te doen jegens elkaar en jegens onze eigen zielen.

Ten vijfde. Er is een heerschappij der zonde die niet kan samengaan met ware genade, waaronder diegenen kunnen geraken die belijders geweest zijn. Dit spreekt de apostel duidelijk uit in Romeinen 6:16: 'Weet gij niet, dat wien gij uzelf stelt tot dienstknechten ter gehoorzaamheid, gij dienstknechten zijt desgenen dien gij gehoorzaamt, óf der zonde tot den dood, óf der gehoorzaamheid tot gerechtigheid?' Er is een zodanig dienen van de zonde, die de mens in een tegengestelde staat brengt.

Ten zesde. Ik zal er nog één ding aan toevoegen, namelijk dat er een verdorvenheid, zonde of begeerlijkheid kan zijn, die bij de voortduur heerschappij voert, voorzover de persoon in wie zij is of anderen, aan alle aanwezige kenmerken kunnen onderscheiden, terwijl nochtans de wortel der zaak, de wortel van het geestelijk leven in de persoon aanwezig is.

Gesteld nu dat er zulk een heerschappij der zonde bestaat, die door de ziel als ingeworteld wordt beschouwd, hoe zullen wij dan weten of de wortel der zaak in zulk een persoon is of niet?

Indien de ziel enig overblijfsel van geestelijk leven bezit, zullen er ook nog levenstekenen in die ziel zijn. Welnu, de levenstekenen die het bewijs leveren dat de ziel niet geheel en al dood is door heerschappijvoerende verdorvenheid, zijn strijd en verootmoe-

diging. Zolang de ziel, hoewel meer dan ooit onder de macht der zonde, zichzelf bewust is van oprechtheid in de strijd die zij voert, is er een teken van leven; zo ook waar zij in dat opzicht standvastig is in haar verootmoediging.

Indien nu verder wordt gevraagd: Hoe kan men weten dat deze verootmoediging oprecht is? zo antwoord ik: Dit kan men niet weten uit haar kracht en werking; want dat werpt de vraag omver. Want indien de strijd krachtig was en uitwerking had, zou hij de macht der begeerlijkheid en verdorvenheid breken, zodat zij geen heerschappij meer zou voeren.

Op tweërlei wijze kan men echter weten of de verootmoediging oprecht is.

1. Door haar standvastigheid. Indien de wortel der zaak in ons is, zo zal er een standvastige strijd zijn tegen iedere werking van elke krachtige verdorvenheid, welke dan ook. Ik spreek niet van hevige verzoeking, maar van gewone gevallen. Niet van gevallen waarin ik niet weet waaruit wij zouden kunnen besluiten tot het bestaan van de wortel der zaak bij iemand die geen ernstige strijd voert tegen elke voorkomende werking van krachtige verdorvenheid. Indien iemand aan het ene na het andere geval van overheersende verdorvenheid kan voorbijgaan zonder enige verootmoediging daarover, dan bewijze de heilige, soevereine God hem genade en barmhartigheid! Maar het is voor mij 'de weg ener slang op een rotssteen', ik zie hem niet, ik weet hem niet.

2. De verootmoediging is oprecht indien ze uit de rechte bron komt. Dat wil zeggen: indien de strijd niet voortkomt uit overtuiging, licht, of uit de consciëntie alléén, maar uit de wil van de arme zondaar: 'Ik zou wel anders willen doen, ik zou deze zonde wel gedood willen hebben, ik zou haar wel met wortel en tak uitgerooid willen hebben, zodat zij niet meer in mij ware; mijn wil verzet zich ertegen, hoewel zij mijn genegenheden gevangen-

genomen en mij van het rechte spoor gebracht heeft.’

Dit is alles wat ik over deze vraag durf te zeggen, namelijk dat er een ingewortelde heerschappij van de verdorvenheid kan zijn, die daarvoor gehouden wordt door hen in wie zij is; alsook door hen die met zulke mensen omgaan, en dat nochtans de wortel der zaak in hen is. Wij kunnen de wortel der zaak kennen door de werking van het geestelijk leven: in de strijd die voorafgaat en de verootmoediging die volgt. Wij kunnen de oprechtheid van deze levenstekenen kennen aan haar standvastigheid en aan haar bron: indien wij daarin standvastig zijn, en indien zij voortkomen uit onze wil.

TIENDE VERHANDELING

UITGESPROKEN OP 4 MEI 1677

Wat moet men doen, indien men zich bevindt onder de macht van een heerschappijvoerende verdorvenheid, zonde of verzoe-king?

Slechts deze ene zaak zal ik vooraf laten gaan, en dan onderzoeken of ze ons aangaat of niet:

Deze heerschappij heeft vele trappen. Het kan een heerschappij zijn die leidt tot openbare ergernis, of tot het algehele verlies van inwendige vrede, of tot verontrusting en beroving van die stilheid van het gemoed, waartoe Christus ons gewoonlijk roept. Welnu, ik verzoek u erop te letten dat mijn bespreking gelijk doelt op al die gevallen van heerschappij van de zonde, en in elke trap. En wellicht zal er niemand onder ons zijn, of hij zal te eniger tijd, na zelfonderzoek, in meerdere of mindere mate ondervinding gehad hebben van verontrusting, verlies van vrede, of ergernis.

Wat moet zo iemand dan doen, die bevindt dat het aldus met hem gesteld is?

Ik antwoord:

Ten eerste. Hij moet trachten zijn gemoed het gevaar daarvan te doen gevoelen. Het is onbegrijpelijk hoe listig de zonde is om het besef van het gevaar, aan haar verbonden, te doen verdwijnen. ‘Niettegenstaande deze zonde’, zegt men, ‘hoop ik nochtans dat ik

in de staat der genade ben, behouden zal worden en te eniger tijd tot de vrucht daarvan zal komen.' Zo weert het gemoed het rechte gevoel van het gevaar, aan de zonde verbonden, van zich af.

Ik bid u: indien dit uw toestand is, tracht uw gemoed te doen gevoelen dat deze staat, naar het mij voorkomt, zal eindigen in de hel. Laat uw gemoed niet ontslagen worden van het besef dat, op deugdelijke en goede gronden van het geloof, deze wegen zijn 'dalende naar de binnenkamers des doods'. Paai u niet met de overweging dat u leden van de Kerk benijdt en goede hoop hebt op de zaligheid door Jezus Christus; maar bedenk waarop het uitloopt, en laat uw gemoed hiervan een diepe indruk hebben.

Ten tweede. Wanneer iemand een indruk heeft van het gevaar van de zonde, is het tweede wat hij moet doen de schuld daarvan op zijn consciëntie te doen wegen. Want de waarheid is dat, gelijk ons gemoed onder alle voorwendzelen traag is om het gevaar van de zonde te beseffen, zo ook onze consciënties zeer onwillig zijn om het gewicht van de last der zonde ten aanzien van haar schuld op zich te nemen. Ik spreek niet van mensen met een toegeschroeid geweten, die, welk gewicht men ook op hen legt, niets zullen gevoelen. Wel spreek ik van de consciënties van vernieuwde mensen, wanneer zij niet al de wegen en middelen gebruiken, waardoor ze de consciëntie de last van de zonde kunnen doen gevoelen - zoals door het besef van de heiligheid van God, van de wet, van de liefde van Christus en van alles waardoor men de consciëntie het gewicht van de schuld van de zonde moet doen gevoelen. Niet eerder begint de consciëntie waarlijk een weinig krank gemaakt te worden door een gevoel van zondeschuld, dan op het ogenblik dat zij het ter harte neemt. Dan zegt zij: 'Hier is deze zonde bedreven, zij heeft die en die schuld meegebracht; ik heb zo lang deze of gene plicht verwaarloosd; ik heb mij zo lang met deze en die zondige dwaasheid ingelaten, en mij zo aan de

wereld overgegeven. Ik moet de toevlucht nemen tot Christus door het geloof, of ik ben verloren.' De consciëntie is bevreesd zich te beladen met het gewicht van de schuld der zonde. Maar laat ze die last dragen en niet gemakkelijk van zich afschuiven, tenzij zij die door een waar geloof, bestierd door het Woord, op Christus kan laden; dit is geen zaak die vanzelf geschiedt.

Ten derde. Wat zullen wij doen in geval wij dit gevaar van de zonde beseffen, en dus beladen kunnen worden met haar schuld? Bidden om verlossing.

'Hoe?' zult u zeggen? Er wordt in de Schrift melding gemaakt van 'brullen': 'In mijn brullen' (Ps. 32:3); en zo ook van 'schreeuwen': 'Ook wanneer ik roep en schreeuw' (Klaagl. 3:8). Dit is een tijd om te bidden dat God Zijn aangezicht niet van ons brullen moge verbergen, noch Zich doof moge houden als wij tot Hem schreeuwen, dat is: uitroepen met alle krachten van onze ziel. Christus kan 'te hulp komen' en hulp verlenen degenen die 'uitroepen' tot Hem. Het grondwoord boëtheo (te hulp snellen in antwoord op het hulpgeroep) geeft dit te kennen; en onze uitdrukking 'te hulp snellen' betekent een heensnellen om iemand te helpen die op het punt staat te vergaan. Dit alles mag ons hard toeschijnen, maar het is van gewicht om onze zielen te behouden en onszelf te bevrijden van de strikken van de satan.

Ten vierde. Bewaar als een schat elke waarschuwing en elk woord, waarvan u overtuigd bent dat het gericht was tegen uw bijzondere verdorvenheid. Er is niemand van u die de macht van bijzondere verdorvenheden kan gevoelen of God geeft te eniger tijd, in Zijn voorzienigheid of in Zijn Woord, een bijzondere waarschuwing, zodat de ziel kan zeggen: 'Dit betreft mij, ik moet ervoor zwichten'; maar het gaat ermee, 'gelijk een man, welke zijn aangeboren aangezicht bemerkt in een spiegel; en is weggegaan,

en heeft terstond vergeten hoedanig hij was'. Het maakt geen blijvende indruk. Maar indien God u zulke waarschuwingen geeft, neem ze ter harte, bewaar ze als een schat, verlies ze niet; er moet rekenschap van gegeven worden. 'Een man, die dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt, zal schielijk verbroken worden, zodat er geen genezen aan zij.'

Ten vijfde. Ik zal uw aandacht nog vestigen op twee regels en daarmee besluiten:

1. Wordt u gekweld ten aanzien van de kracht der zonde, oefen dan geloof dat, niettegenstaande alles wat u ziet en bevindt dat u bijna verloren en vergaan bent, er een kracht is in God door Christus om de kracht van de zonde ten onder te brengen en te overwinnen.
2. Het is tevergeefs te denken dat men een heerschappijvoerende zonde kan doden, zonder dat men tegelijkertijd tracht alle zonden te doden en elke plicht te betrachten.

Denkt u zich iemand in, verontrust en gekweld door een verzoeking of verdorvenheid. Tussen deze beide is in dit geval geen verschil; hij roept uit: 'O, dat ik verlost ware! De verlossing zou mij liever zijn dan het leven! Ik zal alle krachten inspannen om ertegen te waken.' Maar het kan zijn dat zo iemand niet komt tot standvastigheid in het eenzaam bidden. Hij wordt heen en weer geslingerd, hij zal wensen bevrijd te zijn, maar hij wordt niet gebracht tot zulke plichten als waardoor die begeerlijkheden gedood moeten worden.

Daarom, neem deze regel ter harte: koester nooit de hoop om enige verdorvenheid, waardoor uw harten bezwaard worden, te doden, tenzij u ook elke verdorvenheid, waardoor de Geest van God wordt bedroefd, tracht te doden. En betracht alle plichten, voornamelijk die, onder welke genade groeit en bloeit.

ELFDE VERHANDELING

GEEN DATUM BEKEND

*Wat is onze plicht ten opzichte van donkere en moeilijke be-
delingen van Gods voorzienigheid in de wereld?*

Mijn antwoord op deze vraag luidt: drie dingen moeten hier overwogen worden.

Ten eerste. Wat zijn, in Schriftuurlijke zin, de dingen die een tijd onder de voorzienigheid Gods donker en moeilijk maken?

Ten tweede. Wat zijn de duidelijke kentekenen dat zulke tijden over ons komen en voorbijgaan?

Ten derde. Wat zijn onze bijzondere plichten tijdens ons komen in en het doorleven van zulke tijden?

Ten eerste. Wat zijn de dingen die een tijd onder de voorzienigheid Gods donker en moeilijk maken?

Ik vind vier dingen in de Schrift, die onder de voorzienigheid Gods een donkere tijd kunnen veroorzaken. Indien ik mij niet bedrieg, zijn die alle over ons.

1. De langdurige voorspoed der goddelozen. Dit is, gelijk men weet, het bekendste geval uit het gehele Oude Testament: Psalm 73 ook Jeremia 12:1-3, Habakuk 1:4 en 13, en vele andere plaatsen. De heiligen van de oude dag beleden dat zij de langdurige voorspoed der goddelozen en hun langdurige voorspoed in de wegen der goddeloosheid zeer moeilijk konden verstaan. Voeg daaraan